HADD IL-PALM (2021) ID-DAHLA SOLENNI TAL-MULEJ FIL-MISTERU TAL-GHID

Contributed by Frans Galea
Sunday, 28 March 2021

Din hija il-Liturgija ta' Hadd Hadd il-Palm (2021) bi hsibijiet min Joe Rapa.

Id-da'la solenni, wkoll trijonfali, tal-Mulej esù f’ erusalemm, hija episodju profond, stramb, li jqanqal bosta mistoqsijiet. Episodju li, psikolo!ikament, huwa qawwi 'afna. Hu episodju li wie'ed hu ttentat jifhmu superfi jalment: Kristu jil'aq l-og'la punt tal-popolarità tieg'u g'ax il-poplu wera l-qima u l-fidi li kellu fiH b'ala profeta kbir u allura dak li kellu ji!ri wara ma kien xejn 'lief xog'ol il-mexxejja u dawk ta’ madwarhom, bil-poplu maqtug' barra mit-tra!edja. Imma din hi tifsir minn barra, tal-apparenza

&add il-Palm huwa wkoll Misteru g'ax hu Kelma ta’ Alla, barra li huwa fatt storiku. Hija Kelma ta’ Alla li qed ti!i tfittixna llum, biex tara, jew a'jar, nindunaw a'na, fejn ninsabu quddiem il-Persuna stupenda ta’ esù ta’ Nazaret, il-Kristu ta’ Alla. G'ax tista’ tg'id li kulma g'amel Kristu kien misterju|, diffi li biex jinftiehem minn dawk ta’ madwaru, minn dawk li akkost ta’ kollox xtaqu li jibqg'u jafdaw fih. Kienu jit'awdu minn 'afna mill-!esti u l-opri tieg'u. Kien biss wara l-Pentekoste li mo''hom infeta' u ndunaw kemm kienu “barranin” g'all-img'allem tag'hom, ’il bog'od minnU. Fuq kollox kienet t'awwadhom il-profezija tieg'u li, tikber kemm tikber il-fama tieg'u, Hu kien !ie g'al sieg'a wa'da: g'all-falliment totali tal-mewt fuq il-forka b'ala kriminal li twassal g'al att totalment ’il barra minn mo'' il-bniedem: il-Qawmien tieg'u minn bejn l-imwiet, mix-Xeg'ol, minn fejn 'add ma kien g'adu !ie lura.

G'alhekk huwa ta’ !id g'alina li quddiem dan l-avveniment naraw kif laqat lil diversi gruppi ta’ nies involuti direttament, imma wkoll xi jrid jg'id lilna llum. G'alina, li nafu l-Istorja kif spi at, id-da]la ta’ Kristu f’ erusalemm tidher b'ala !rajja ta’ ftit importanza, ng'iduha kif inhi: nar li qabad, sar 'u!!ie!a, imma fil-fatt kien nar tat-tiben li ntefa’ malajr. Imma din hi !rajja li titfa’ dawl qawwi fuq il-verità dwar min kien esù, x’!ie jag'mel fid-dinja, g'aliex 'add ma fehmU.

L-ewwel li jolqotna huwa l-grupp ta’ madwaru, id-dixxipli
tieg'u, nies il-bi a l-kbira komuni, imma anke xi w'ud minn klassi og'la
b'all-Fari|ej. Dwar is-Sej'a li
!ibdithom lejh, ilkoll kellhom x’jirrakkontaw.
Kull min jin!ibed lejn Kristu, jin!ibed g'ax ikun !ibdu l-Missier, u
allura kull wie'ed i!orr !rajja misterju|a, b'al dik ta’ Natanael ta't is-si!ra
tat-tin, jew it-tnejn li marru jfittxu fejn joqg'od, jew is-sajjieda li telqu
kollox, sa'ansitra lil missierhom jg'ajjat warajhom min !od-dg'ajsa, jew {akkew
il-pubblikan li Kristu rah misto'bi fuq is-si!ra, jew Mattew li 'alla !idu hemm
fuq il-mejda tat-taxxi mal-!enb tat-triq u telaq g'al warajH, jew anke l-ie'or
li lanqas biss difen lil missieru.

Imma din is-sej'a minn Alla malajr inbidlet skont
in-natura tal-bniedem li dejjem hu egoista u j|omm lilu nnifsu fi - entru
tal-univers. Pietru, l-iktar wie'ed
artikolat minnhom, kien jaf ipo!!iha tajjeb il-mistoqsija li kienet mo'bija
f’’mo'' kul'add: “Tajjeb! A'na 'allejna kulma kellna u !ejna
warajk. Issa x’se jmissna?” (Mt.19, 27). Tnejn minn s'abu sa !abu lil ommhom biex turi
lil esù x’riedu uliedha ming'andu: li jkollhom poter fis-saltna politika li
'asbu li kien se jwaqqaf. Riedu jkunu
setag'na fil-Gvern il-!did, b’xi ministeru li jrendi!

Allura d-dixxipli, riedu b’qablhom kollha li esù
jirnexxi, li jkun il-Messija li I|rael dejjem 'olom bih. Kienu raw wisq g'e!ubijiet ming'andU, u issa
kienu erti li kien wasal i|-|mien li Hu jipproklama it-twaqqif mill-!did tas-Saltna
ta’ David. Huma kienu l-ewwel li se
jgawdu minn din ir-rivoluzzjoni kollha.
U meta raw il-folol fid-Da'la tieg'u f’ erusalemm, huma sikru
b’emozzjonijiet patrijotti i, imma wkoll g'ax kienu parti hekk intima
mill-!rajja li kienu 'abbru l-profeti.

Grupp ie'or, l-aktar imdaqqas, kien il-poplu komuni, il-kotra li dawret lil esù. Kien ilhom jisimg'u u jaraw g'e!ubijiet
mir-Rabbi ta’ Nazaret u mo''hom malajr tar lejn il-profezija tal-Messija . X’wa'da din!
Xi grazzja messithom! Il-!rajja
li 'abbru l-profeti u li kull missier kien jirrakkonta lil uliedu filg'axija
madwar il-fuklar g'as-s'ana, !enerazzjoni wara !enerazzjoni, kienet se sse'' fi
|mienhom! Dan kien veru 'afna aktar
milli 'asbu. Tant kien sar figura mportanti, esù, li malli d-dixxipli marru
j!ibulu felu biex jirkbu, u xi nies li rawhom naturalment 'asbu li kienu se
jisirquh, 'add ma qallhom xejn malli semmg'ulhom li kien esù ta’ Nazaret li
kellu b|onnu.

Il-kotra dejjem ta!ixxi b'al mer'la: fejn ji!ru l-ftit
ta’ quddiem, il-'afna ta’ wara jer'ulha wkoll.
Wie'ed tefa’ l-mantar fl-art, u 'afna o'rajn g'amlu b'alu. Tifel tela’ jixxabbat ma’ si!ra jaqta’

l-ferg'a tal-palm, u o'rajn g'amlu b'alu wkoll.
Frieg'i ta|-|ebbu! bdew jidhru f’daqqa wa'da ’l hawn u ’l hemm. L-entu|ja|mu kien kbir u t-tensjoni mliet
l-arja u bdiet tinstema’ l-g'ajta perikolu|a: “Hosanna! Imbierek min !ej
f’isem il-Mulej! Imbierka s-Saltna li
!ejja ta’ David missierna. Hosanna
fl-og'la tas-smewwiet!” (Mk. 11,
9-10). Ma tridx wisq biex folla nies
tisker mhux bl-inbid.

L-e|i!eti tal-Bibbja jg'idu li esù ma kienx i'obb min
isejja'lu “Bin David” g'ax dan kien titlu b’implikazzjoni politika. Kien jippreferi 'afna iktar min isejja'lU “Bin il-bniedem”. I|da l-poplu kien qed
jara 'a!a wa'da fiH: il-Mibg'ut
tal-Mulej fl-a''ar kien wasal biex ikisser il-'akma barranija u jibni l-imperu tal-'olm
li dejjem kellu I|rael: territorju
mix-xmara tal-Ewfrat (fl-Iraq tal-lum), sal-Ba'ar l-A'mar tal-E!ittu. Din kienet il-mentalità tal-'afna li qanqlu
lil erusalemm bl-istorbju li g'amlu.

Kien hemm il-mexxejja tal-popli. Dawn in'asdu b’din il-!rajja u lil esù
qalulu: “Mg'allem, anfarhom
lid-dixxipli tieg'ek!” (Lq. 19,
39). Dawn kienu dawk li dejjem 'asbu
'a|in f’ esù, u meta rawh iwettaq sinjali ta’ Alla, huma qalu li kien qed ju|a
s-setg'a tax-xjaten. Dejjem merewH. Dejjem kien isibhom ma’ wi U biex jistaqsuH
mistoqsijiet mimlija nasbiet. Kellhom
|ew! suspetti kbar dwaru: l-ewwel li kien qed jikkomplotta xi azzjoni politika li
dda''al lill-pajji| fi gwerra mal-le!juni ta’ Ruma, u erusalemm u t-Tempju
kienu jer!g'u jg'addu mill-kalamità tal-Babiloni|i li kienu 'arqu u qerdu
kollox. U t-tieni li dan il-bniedem kien
qed jipprova j'ott il-Li!i ta’ Mosè g'ax mhux darba u tnejn kien qal li hu aqwa
mis-Sibt u mit-tradizzjoni reli!ju|a kollha tag'hom. Dwar l-ewwel suspett, dan kien bla ba|i.   esù qatt ma lissen kelma b’implikazzjoni
politika. Dwar tat-tieni, bil-mod kif
kienu ja'sbuha huma, kellhom ftit ra!un g'ax Kristu kien je'odha kontra s-sens
legalista falz li fih kien waqa’ l-!ens Lhudi.
Kien ar li l-Patt ma’ Mosè kien falla u issa kien wasal biex jitnieda
Patt did, Patt Dejjiemi, Patt li dejjem kien f’mo'' il-Missier minn qabel ma
twaqqfet id-dinja.

Dawn il-mexxejja, me'uda mill-klassi tas-Saddu ej,
meg'junin mill-Fari|ej, li normalment ma kinux jiftehmu bejniethom, flimkien
mal-iskribi, kienu l-iktar g'edewwa perikolu|i li kellu esù. Kien ilhom jikkonfoffaw kif se jeqirduh, u
wara din id-dimostrazzjoni kollha, qamu fuq tag'hom u bdew l-a''ar t'ejjijiet.

Kien hemm ukoll, naturalment, il-'akkiema Rumani. Dawn kienu joqog'du g'all-!enb kemm jistg'u
g'ax kienu jafu li t-toroq dojoq ta’ erusalemm kienu n'awi fejn kien diffi li
tiddefendi lilek innifsek. Huma ma kinux
i'abblu rashom li l-poplu kien jobog'dhom.

Il-qawwa ta’ Ruma kienet fl-aqwa tag'ha u normalment kienet a ettata
f’'afna pajji|i b'ala forza favur il-kwiet, i - iviltà u l-ordni. Kienu 'akkiema li da'lu li!ijiet tajba
kullimkien u kull fejn 'akmu bdiet issaltan il-“Pax Romana”, il-“Pa i Rumana”. Kien fil-Lhudija u t-territorji li kellhom
x’jaqsmu mag'ha, b'all-Galilija, li Ruma dejjem kellha l-inkwiet.

Sakemm esù kien biss rabbi reli!ju|, Hu ma kienx
jinteressahom. Sakemm ma kienx jaqla’
l-inkwiet, kienu ji!u jaqg'u u jqumu mill-intri i reli!ju|i... anzi a'jar g'ax
jekk il-poplu kien jinfired kien ikun iktar fa li ta'kmu. L-istorbju ta’ &add il-Palm po!!ihom fuq
l-alert, |gur, i|da dwar esù ma kellhom l-ebda opinjoni. Sempli ement ma kienx ta’ mportanza
g'alihom. Dik il-!img'a l-gvernatur
Pilatu kien se ji!i mda''al f’basla ming'ajr l-g'a|la tieg'u |gur.

Quddiem dan kollu, l-iktar wie'ed wa'du kien |gur Dak li
kien fi - entru ta’ kollox. Riekeb fuq
felu ta’ 'mar, kontradizzjoni s'i'a g'al dak it-trijonfali|mu ta’ madwaru,
Kristu kien xbiha tas-solitudni li l-bniedem jaqa’ fiha meta 'add mhu
jifhmu. Hu kien sejjer g'al Glorja li
'add ma kien jaf x’inhi, u kien jaf li kellu jg'addi minn Mag'mudija li 'add u
'add ma kien qed jissoponi.

Missieru kien bag'tu biex isse'' l-Iskrittura li hi
mimlija b’figura li kien j'abbruh minn qabel: il-&aruf tal-G'id fl-E!ittu,
il-bodbod mg'obbi bi dnubiet il-poplu li jitilquh kull sena fix-xag'ri biex
imut bil-!u' bid-dnubiet imutu mieg'u, il-Purtiera tat-Tempju li tifred
il-poplu mill-Pre|enza ta’ Alla li kellha ti arat fi tnejn ma’ mewtu biex issa
l-bniedem ikun jista’ jid'ol g'and Alla, l-annimali kollha maqtula
fil-litur!iji tas-sagrifi ji, il-profeziji ta’ Isaija dwar il-Qaddej ta’ JHWH
li kellu jbati biex bil-!rie'i tieg'u infiequ lkoll mill-{mewt ta’ Dejjem li hi
d-destin tal-midneb. Dawn, u tant
profeziji o'ra kienu qed jimbuttaw
lill-Kelma nfisha mag'mula bniedem lejn
l-immolazzjoni fuq il-Kalvarju.

Kristu kien jaf li kul'add kien qed jipprova jinqeda biH
biex ikun a'jar hawn f’din id-dinja. Hu
biss kien qed i'ares dritt lejn fejn jg'ammar Missieru. Hu biss kien il-barrani fuq wi   din
l-art. It-tensjoni tal-Mewt riesqa
kienet tag'fas madwarU u taqtag'lu nifsu.
Kemm drabi pruvaw joqbduH qabel biex je'ilsu minnu. Kien i'ares lejhom, isikkithom u jg'addi minn
!o nofshom. Imma issa le. Issa kien jaf li s-sieg'a waslet. Kul'add fer'an biH, imma Hu kien jaf x’hemm
f’kull bniedem, u g'alhekk kien wa'du, wa'du g'al kollox f’nofs i - ap ip u
l-Hosanna.

Il-Litur!ija tal-Kelma tal-lum:

Qari I

Ma 'bejtx
wi i mit-tag'jir.

I| 50:4-7

Qari mill-Ktieb
tal-Profeta I|aija

Sidi l-Mulej tani lsien ta’ wie'ed jitg'allem,

biex nag'raf ng'in lill-g'ajjien b’xi kelma.

Ta’ kull filg'odu jqajjimli lil widinti,

biex nisma’ b'al wie'ed jitg'allem.

Sidi l-Mulej feta'li
widinti,

u jiena ma webbistx rasi,

ma r!ajtx lura.

Tajt dahri lil dawk li kienu jsawtuni,

'addejja lil dawk li kien jnittfuli l'iti;

ma 'bejtx wi i mit-tag'jir u l-b|ieq.

Sidi l-Mulej jg'inni,

g'alhekk ma nit'awwadx;

g'alhekk g'amilt wi i b'a|-|nied:

jien naf li ma jkollix mniex nist'i.

Il-Kelma tal-Mulej.

R/. Irroddu 'ajr lil Alla.

Salm Responsorjali

Salm 21(22):8-9,17-18a,19-20,23-24

R/. (2a): Alla tieg'i, Alla tieg'i, g'aliex tlaqtni?

Dawk kollha li jarawni jid'ku bija,

jg'ajbuni, i'arrku rashom u jg'idu:

“F’idejn il-Mulej intelaq; 'a je'ilsu hu!

&a jsalvah hu, la bih jitg'axxaq!”. R/.

Qabda klieb daru g'alija;

!emg'a nies '|iena rassewni.

Taqqbuli jdejja u ri!lejja;

nista’ ng'odd g'admi kollu. R/.

&wej!i jaqsmu bejniethom,

jaqtg'u x-xorti g'al-libsa tieg'i.

Mulej, la titbeg'idx minni;

qawwa tieg'i, fittex g'inni! R/.

Inxandar ismek lil 'uti;

infa''rek f’nofs
il-!emg'a.

Fa''ru l-Mulej, intom li
tib|g'u minnu;

sebb'uh ilkoll, nisel
 akobb!

Ib|g'u minnu lkoll,
ulied I|rael! R/.

Qari II

Kristu ekken lilu nnifsu; g'alhekk
Alla g'ollieh.

Fil 2:6-11

Qari mill-Ittra ta’ San Pawl Appostlu lill-Filippin

 esù Kristu, li g'ad li kellu n-natura ta’ Alla,

ma qag'adx ifittex tieg'u li hu daqs Alla,

i|da xejjen lilu nnifsu billi 'a n-natura ta’ lsir,

sar jixbah lill-bnedmin, u deher minn barra b'ala bniedem;

 ekken lilu nnifsu, billi obda sal-mewt,

anzi sal-mewt tas-salib.

G'alhekk Alla g'ollieh sas-smewwiet

u |ejnu bl-isem li hu
fuq kull isem,

biex fl-isem ta’ esù

– fis-sema, fl-art u
f’qieg' l-art –

il-'lejjaq kollha jin|lu
g'arkupptejhom,

u kull ilsien jistqarr:

“ esù Kristu hu
l-Mulej”,

g'all-glorja ta’ Alla l-Missier.

Il-Kelma tal-Mulej.

R/. Irroddu 'ajr lil Alla.

Akklamazzjoni qabel l-Evan!elju

Fil 2:8-9

Glorja u tif'ir lilek, Kristu!

Min'abba fina Kristu obda sal-mewt, anzi sal-mewt tas-salib.

G'alhekk Alla g'ollieh sas-smewwiet,

u |ejnu bl-isem li hu
fuq kull isem.

R/. Glorja u tif'ir

lilek, Kristu!

Evan!elju

Mk 14:1–15:47

Il-Passjoni ta’ Sidna
 esù Kristu skont San Mark

I

K Kien g'ad baqa’ jumejn g'all-G'id u g'all-A||mi, u
l-qassisin il-kbar u l-kittieba bdew ifittxu kif jaqbdu lil esù bil-qerq ta’
mo''hom u jag'tuh il-mewt. G'ax bdew jg'idu:

S “Mhux fil-festa, li ma tqumx xi rewwixta fil-poplu”.

K esù kien qieg'ed jiekol g'and Xmun il-lebbru|
f’Betanja. Da'let mara, b’va|ett tal-alabastru bi|-|ejt ifu' ta’ nard pur,
jiswa 'afna, kissret g'onq il-va|ett, u ferrg'et i|-|ejt fuq ras esù. U kien
hemm xi w'ud li bdew jitmas'nu bejniethom u jg'idu:

S “Dal-'ala kollu ta’ fwie'a g'alfejn? Dil-fwie'a setg'et
i!!ib aktar minn tliet mitt dinar u jing'ataw lill-foqra”.

K U bdew je'duha mag'ha. Imma esù qal:

“&alluha; g'ala qeg'din iddejquha? &a!a tajba g'amlet
mieg'i. Il-foqra ssibuhom dejjem mag'kom, u tistg'u tg'inuhom kull meta tridu.
Imma lili mhux dejjem se ssibuni mag'kom. Hi g'amlet li setg'et; dilkitli !ismi
bil-fwie'a g'ad-difna minn qabel. Tassew ng'idilkom li, kull fejn jixxandar
l-Evan!elju fid-dinja kollha, li g'amlet din jing'ad ukoll, b’tifkira tag'ha”.

K Imbag'ad uda l-Iskarjota, wie'ed mit-Tnax, mar g'and
il-qassisin il-kbar biex jag'tihom lil esù f’idejhom. G'al din l-a'bar fer'u
'afna, u weg'duh li jag'tuh xi flus. U hu beda jfittex il-waqt tajjeb biex
jag'tihom lil esù f’idejhom. Fl-ewwel jum tal-A||mi, meta kienu jissagrifikaw
il-'aruf tal-G'id, id-dixxipli tieg'u qalulu:

S “Fejn tridna mmorru n'ejju biex tiekol l-ikla
tal-G'id?”.

K Imbag'ad hu bag'at tnejn mid-dixxipli tieg'u u
qalilhom:

“Morru l-belt, u tiltaqg'u ma’ ra!el i!orr !arra ilma.
Morru warajh, u g'idu lil sid id-dar ta’ fejn tarawh die'el: ‘Qallek
l-Img'allem: Fejn hi l-kamra tieg'i li fiha nista’ niekol l-ikla tal-G'id

mad-dixxipli tieg'i?’. U hu jurikom kamra kbira fuq, mg'ammra u lesta. &ejjulna hemmhekk”.

K U d-dixxipli marru u da'lu fil-belt u sabu kollox kif kien qalilhom hu; u 'ejjew l-ikla tal-G'id.

G'all-'in ta’ filg'axija esù !ie mat-Tnax. U kif kienu fuq il-mejda jieklu qal:

“Tassew ng'idilkom li wie'ed minnkom se jittradini, wie'ed li qieg'ed jiekol mieg'i”.

K Huma bdew isewdu qalbhom, u wie'ed wara l-ie'or staqsewh:

S
“Jaqaw jien?”.

K
Qalilhom:

“Wie'ed mit-Tnax, li qieg'ed ibill il-'ob| fi platt wie'ed mieg'i. G'ax Bin il-bniedem imur, kif hemm miktub fuqu; imma 'a|in g'alih dak il-bniedem li permezz tieg'u Bin il-bniedem ikun mog'ti f’idejn l-g'edewwa! Kien ikun a'jar g'alih dak il-bniedem li kieku ma twieled xejn!”.

K
Huma u jieklu, 'a l-'ob| f’idejh, qal il-barka, qasmu, newwilhulhom u qal:

“&udu, dan hu !ismi”.

K
Imbag'ad 'a l-kal i f’idejh, radd il-'ajr, u newwilhulhom, u lkoll xorbu minnu. U qalilhom:

“Dan huwa demmi, id-demm tal-patt, li jixxerred g'al 'afna. Tassew ng'idilkom li ma nixrobx i|jed mill-frott tad-dielja sa dakinhar li nixrob inbid !did fis-Saltna ta’ Alla”.

K
Imbag'ad kantaw is-salmi u 'ar!u lejn l-G'olja ta|-{ebbu!. U esù qalilhom:

“Ilkoll se tit'awdu, g'ax hu miktub: ‘Nidrob ir-rag'aj, u n-nag'a! jitferrxu’. Imma wara li nqum mill-mewt, immur il-Galilija qabilkom”.

K Qallu Pietru:

S “Ukoll jekk jitfixkel kul'add, jiena ma nitfixkilx”.

K Qallu esù:

“Tassew ng'idlek li llum, dal-lejl stess, qabel ma
s-serduk ikun idden darbtejn, int tkun !a 'adtni tliet darbiet”.

K I|da Pietru tenna bil-qawwa kollha:

S “Le, ma ni 'dekx, anqas jekk ikolli mmut mieg'ek!”.

K U l-o'rajn ukoll, kollha qalu l-istess. Waslu f’qasam
jismu etsemani, u qal lid-dixxipli tieg'u:

“Oqog'du bilqieg'da hawn sakemm nitlob”.

K U 'a mieg'u lil Pietru u lil akbu u lil wanni, u bdew
ja'kmuh il-bi|a’ u d-dwejjaq. Qalilhom:

“In'ossni mnikket g'all-mewt; ibqg'u hawn u ishru”.

K Mexa kemmxejn ’il quddiem, inxte'et fl-art, u talab li,
jekk jista’ jkun titwarrab minnu dik is-sieg'a. U qal:

“Abbà, Missier, kollox jista’ jkun g'alik; bieg'ed
minni dan il-kal i! I|da mhux li rrid jien, imma li trid int”.

K ie 'dejhom u sabhom reqdin, u qal lil Pietru:

“Xmun, rieqed? Ma fla'tx tishar sieg'a wa'da! Ishru u
itolbu biex ma tid'lux fit-ti!rib. L-ispirtu, iva, irid; imma l-!isem
dg'ajjef”.

K U ra!a’ mar u tenna l-istess talba. Mill-!did !ie u
g'al darb’o'ra sabhom reqdin g'ax g'ajnejhom kienu tqal bin-ng'as; u ma g'arfux
x’jaqbu jg'idulu. ie g'at-tielet darba u qalilhom:

“Torqdu issa u tistrie'u? Bi||ejjed. Is-sieg'a waslet;
araw li Bin il-bniedem se jkun mog'ti f’idejn il-midinbin. Qumu! Ejjew immorru!
Ara, dak li se jittradini hu fil-qrib!”.

K Minnufih, kif kien g'adu jitkellem, wasal uda, wie'ed
mit-Tnax, b’!emg'a nies mieg'u, armati bis-sjuf u l-bsaten, mibg'uta
mill-qassisin il-kbar u mill-kittieba u x-xju'. Issa dak li kien se jittradih
kien tahom sinjal minn qabel u qalilhom:

S “Dak li nbusu huwa hu; aqbduh u morru bih mg'asses
tajjeb”.

K Malli mbag'ad wasal, baqa’ sejjer fuqu u qallu:

S
“Rabbi”.

K
U biesu. Huma meddew idejhom fuqu u qabduh. Imma wie'ed minn dawk ta’ madwaru
silet is-sejf, ta daqqa bih lill-qaddej tal-qassis il-kbir u qatag'lu widintu.
 esù dar fuqhom u qalilhom:

“Qiskom 'ri!tu g'al xi 'alliel, armati bis-sjuf u l-bsaten biex taqbdu lili!
Jien kuljum kont inkun fostkom fit-tempju ng'allem u ma |ammejtunix. Imma dan
kollu !ara biex isse'' l-Iskrittura”.

K
Imbag'ad id-dixxipli tieg'u kollha telquh u 'arbu. Wie'ed |ag'|ug' mar warajh
imge|wer b’li|ar biss fuq xejn, u qabduh; imma hu telqilhom il-li|ar f’idejhom
u 'arab g'eri. &adu lil esù g'and il-qassis il-kbir, u n!abru l-qassisin
il-kbar kollha u x-xju' u l-kittieba. Pietru kien baqa’ miexi warajh
mill-bog'od sa !ol-palazz tal-qassis il-kbir, u qag'ad bilqieg'da mal-qaddejja
'dejn in-nar g'as-s'ana. Il-qassisin il-kbar u s-Sinedriju kollu bdew ifittxu
xhieda kontra esù biex jag'tuh il-mewt, u ma sabux. Tassew li kien hemm 'afna
li xehdu bil-qerq kontra tieg'u, imma x-xhieda tag'hom ma kinitx taqbel.
Imbag'ad qamu xi w'ud jag'tu xhieda qarrieqa kontra tieg'u u qalu:

S
“A'na smajnieh jg'id: ‘Jiena n'ott dan it-tempju mibni bl-idejn, u fi tlitt
ijiem nibni ie'or li ma jkunx mibni bl-idejn!’”.

K
Imma x-xhieda tag'hom anqas f’dan ma kienet taqbel.

Imbag'ad
il-qassis il-kbir qam f’nofs il-!emg'a u staqsa lil esù:

S
“Xejn ma twie!eb? X’inhuma jixhdu dawn kontra tieg'ek?”.

K
I|da hu baqa’ sieket u ma wie!eb xejn. Mill-!did il-qassis il-kbir staqsieh u
qallu:

S
“Int il-Messija, Bin l-Imbierek?”.

K
 esù wie!bu:

“Jien hu, u intom g'ad taraw lil Bin il-bniedem bilqieg'da n-na'a tal-lemin

tal-Qawwa u !ej fuq is-s'ab tas-sema”.

K
Imbag'ad il-qassis il-kbir arrat l-ilbies ta’ fuqu u qal:

S
“Xi 'tie!a g'andna i|jed ta’ xhieda? Id-dag'wa smajtuha! X’jidhrilkom?”.

K
U kollha qatg'uhielu li kien 'aqqu l-mewt. Imbag'ad xi w'ud bdew job|qulu fuqu,
jg'attulu wi u, jag'tuh bil-ponn u jg'idulu:

S
“Aqta’ min!”.

K
U l-qaddejja bdew jag'tuh bil-'arta. Waqt li Pietru kien isfel ’il !ewwa
mid-da'la tal-palazz, !iet wa'da qaddejja tal-qassis il-kbir. Kif rat lil
Pietru qieg'ed g'as-s'ana, wa''let g'ajnejha fuqu u qaltlu:

S
“Int ukoll kont ma’ esù ta’ Nazaret”.

K Imma hu a'ad u qal:

S “Ma nafx, m’iniex nifhem x’inti tg'id”.

K U 'are! ’il barra fid-da'la tal-palazz. U s-serduk
idden. Il-qaddejja ratu, u re!g'et bdiet tg'id lil dawk li kienu hemm:

S
“Dan wie'ed minnhom”.

K
U mill-!did a'ad. Wara ftit dawk li kienu 'dejh re!g'u qalu lil Pietru:

S
“Tassew, int wie'ed minnhom; g'ax int ukoll mill-Galilija”.

K
Imbag'ad qabad jis'et lilu nnifsu u ja'lef:

S “Jiena ma nafux lil dan il-bniedem li qeg'din issemmu”.

K
Minnufih is-serduk idden g'at-tieni darba. Pietru ftakar fil-kelma li kien
qallu esù: “Qabel ma s-serduk jidden darbtejn, inti ti 'adni tliet darbiet”. U
nfexx jibki.

II

K
Filg'odu kmieni l-qassisin il-kbar iltaqg'u malajr max-xju' u mal-kittieba u mas-Sinedriju kollu biex jiftiehmu bejniethom.

Imbag'ad
rabtu lil esù, 'aduh u tawh f’idejn Pilatu. Pilatu staqsieh:

S
“Inti s-sultan tal-Lhud?”.

K
U hu wie!eb u qallu:

“Int qieg'ed tg'idu”.

K
Il-qassisin il-kbar bdew jaqilg'u 'afna akku|i kontra tieg'u.

I|da
Pilatu ra!a’ staqsieh:

S
“Ma twie!eb xejn? Ara kemm akku|i qeg'din i!ibu kontra tieg'ek!”.

K
Imma esù ma wie!eb xejn i|jed, hekk li Pilatu baqa’ mistag'!eb. F’nhar ta’ festa kien jitilqilhom wie'ed 'absi, lil dak li kienu jitolbu huma. Issa fil-'abs kien hemm wie'ed jismu Barabba, arrestat flimkien max-xewwiexa li fir-rewwixta kienu qatlu lil xi 'add. In-nies telg'u u bdew jitolbuh jag'mel kif kien jag'mlilhom dejjem. Qabad Pilatu u qalilhom:

S
“Tridux nitilqilkom is-sultan tal-Lhud?”.

K
G'ax hu g'araf tajjeb li l-qassisin il-kbar kienu tawh lil esù f’idejh min'abba l-g'ira. I|da l-qassisin il-kbar bdew ixewxu n-nies li a'jar jitilqilhom lil Barabba. Pilatu ra!a’ staqsiehom u qalilhom:

S
“U x’nag'mel imbag'ad b’dak li intom issej'ulu s-sultan tal-Lhud?”.

K
I|da huma nfexxew jg'ajtu mill-!did:

S
“Sallbu!”.

K
Qalilhom Pilatu:

S
“Imma x’g'amel 'a|in?”.

K
Huma aktar bdew jg'ajtu:

S
“Sallbu!”.

K
Pilatu mbag'ad, biex jog'!ob lin-nies, telqilhom lil Barabba, u lil esù, wara
li tah is-swat, tahulhom biex isallbuh. Is-suldati 'aduh mag'hom !ewwa
fil-palazz, ji!ifieri l-Pretorju, u sej'u r-ri!ment kollu. Libbsuh ilbies a'mar
skur, u qeg'dulu fuq rasu kuruna minsu!a mix-xewk. U bdew isellmulu:

S
“Is-sliem g'alik, sultan tal-Lhud!”.

K
U qabdu jag'tuh b’qasba fuq rasu, job|qulu fuqu, u jilwu rkupptejhom quddiemu
biex jag'tuh qima. Imbag'ad, wara li g'addewh bi|-|uffjett, ne||g'ulu l-ilbies
a'mar u xeddewlu 'wej!u.

U 'aduh ’il barra biex isallbuh. Kien g'addej wie'ed,
Xmun minn
ireni, missier Xandru u Rufu, !ej lura mir-raba’, u !ag'luh
jerfag'lu s-salib. U wassluh f’post jismu Golgota, li jfisser post
il-Qorrieg'a. U tawh jixrob inbid im'allat bil-mirra, imma hu ma riedx jie'u
minnu. Imbag'ad sallbuh, u qassmu 'wej!u bejniethom billi tellg'uhom bix-xorti
'alli kull wie'ed jie'u li jmissu. Kienet it-tielet sieg'a x'in sallbuh.
Il-kitba li turi l-'tija tal-kundanna tieg'u kienet tg'id hekk: “Is-sultan
tal-Lhud”. Mieg'u sallbu wkoll |ew! 'allelin, wie'ed fuq il-lemin u l-ie'or fuq
ix-xellug. Dawk li kienu g'addejjin bdew jg'ajruh, i aqilqu rashom u jg'idu:

S “G'ajb g'alik, int li t'ott it-tempju u tfittex ter!a’
tibnih fi tlitt ijiem! In|el minn fuq is-salib u salva lilek innifsek!”.

K Hekk ukoll il-qassisin il-kbar bdew jiddie'ku bih
bejniethom u mal-kittieba u jg'idu:

S “Salva o'rajn, lilu nnifsu ma jistax isalva! &a jin|el
issa l-Messija, is-sultan ta’ I|rael, minn fuq is-salib biex a'na naraw u
nemmnu!”.

K U dawk li kienu msallbin mieg'u bdew imaqdruh huma
wkoll. X'in saret is-sitt sieg'a waqg'et dalma kbira fuq il-pajji| kollu
sad-disa’ sieg'a. U fid-disa’ sieg'a esù g'ajjat b’le'en qawwi:

“Eloì, Eloì, lemà sabaqtàni!”.

K li jfisser:

“Alla tieg'i, Alla tieg'i, g'aliex tlaqtni!”.

K Xi w'ud minn dawk li kienu hemm, kif semg'uh, qalu:

S
“Ara, qieg'ed isejja' lil Elija!”.

K
U mar wie'ed ji!ri jxappap spon|a bl-inbid qares, wa''alha f’tarf ta’ qasba u tah jixrob filwaqt li qal:

S
“Stennew, 'a naraw ji!ix Elija jni||lu!”.

K
Imma esù g'ajjat g'ajta kbira u radd ru'u.

Hawnhekk
kul'add jin|el g'arkupptejh u jin|amm is-skiet g'al ftit 'in.

K
U l-purtiera tas-santwarju   arrtet fi tnejn minn fuq s’isfel.

I - enturjun
li kien wieqaf biswitu, meta rah jg'ajjat u jmut hekk, qal:

S “Dan il-bniedem kien tassew Bin Alla!”.

III

K Kien hemm ukoll xi nisa j'arsu mill-bog'od, fosthom
Marija ta’ Magdala, Marija omm akbu |-|g'ir u osè, u Salomi; dawn, meta esù kien fil-Galilija, kienu jmorru mieg'u u jaqduh. U kien hemm ukoll bosta o'rajn li kienu telg'u erusalemm mieg'u.

Kien !a sar filg'axija, u billi kien Jum it-T'ejjija,
ji!ifieri lejlet is-Sibt, u|eppi minn Arimatija, membru mag'ruf tal-Kunsill, li hu wkoll kien jistenna s-Saltna ta’ Alla, g'amel il-'ila, da'al quddiem Pilatu u talbu l-!isem ta’ esù. Pilatu stag'!eb li kien !a miet; bag'at g'a - enturjun u staqsieh jekk kienx ilu li miet. Meta mbag'ad sar jaf ming'and i - enturjun, ta l-!isem ta’ esù lil u|eppi, u dan xtara li|ar tal-g'a|el, ni||el lil esù mis-salib, keffnu fil-li|ar u qieg'du f’qabar im'affer fil-blat; imbag'ad gerbeb !ebla fid-da'la tal-qabar. Marija ta’ Magdala u Marija omm osè qag'du jaraw fejn tqieg'ed.

Il-Kelma tal-Mulej.

R/.
Tif'ir lilek, Kristu.